

АЙША, ОБИЧАМ ТЕ

Доведе я в дома ни леля ми. Съжалила я - за парцаливите дрехи, измъченото лице и разплаканите очи. А те бяха толкова дълбоки, сякаш събрали мъдрост, мъка и отчаяние. Беше на около 16 години - почти моя връстница. Уплашено кършеше пръсти и хлипаше. Гледахме се - два бряга на голямата река-живот. Ще успеем ли да изградим мост, който да ни сближи, се питах.

„Ще ми помагаш в домакинството“, каза майка ми. Айша остана и пое със сърце всичко, но най-й прилегна сладкарството. В нейна чест нарекохме любимата ни торта „АЙША“.

За една година девойката отпусна душата си. Пееше, танцуваше. Сближи се и с книгата. Заплениха я приказките. /Откраднатото детство я преследваше./ Не схващаше какво точно е принц и питаше: „Играе ли кючек? Ще се бие ли с други принципи заради мене?“ Осъзнаваше, че е хубава. Ние не пестяхме похвалите. „Ще се запиля един ден и ще намеря принца.“ И се запиля... Уж при близки за няколко дни. Заплете плитките си. Затыкна цветовете в косите си. Сложи седефена брошка върху новата си рокля и дълго шета между гардероба и тоалетката. „Дай ми твоята гримна“ - несмело прошепна. „Не е гримна, а гривна“, я поправям и вмъквам ръката ѝ в кованото сребро. Заплака, затопли ме в дълга прегръдка и... изчезна. Почувствах се самотна, защото я обикнах като сестра. Спомням си радостта ни, когато написа първото си изречение: „Аз ще бъда добра с всички.“ Сама избра това обещание. „Ами, ако сбъркам, ще ме биете ли?“, пита. Уплашихме се. Нещо се е случило между нас. Тя усети тревогата и се поправи: „Аз това... наизуст го казах.“

Айша ни сродяваше с човешината. Тя се държеше естествено и имаше неоспорима философия. Етикетът ѝ беше чужд и на протеста ми да не бърка в моята чиния, отвърща: „Да си го изля като мен. Щом още стои, значи не го щеш.“ Друг път недоумява: „Защо каза на майка ти, че не те боли. Нали виждаш как се гърчиш.“

Когато за пръв път я споходи любовната тръпка, Айша се уплаши. Не разбираше какво става с нея. Веднъж ми каза: „В съня ми дойде един левент.“ Питам я: „После?“ Учудена ме поглежда: „Че какво после. Хвана ме за ръка и да ни няма.“ Засмя се и изтича на двора. заварих я увиснала на ябълковото дърво. Едва не ме събори в прегръдката си.

Завиждах на Айша за пределната яснота, с която се изразява. „Бялото е бяло.

Черното не е бяло. Сигурно е насипано много, много бяло. Сивото, пък, е по-малко бяло преди да стане черно.“

Най-много я затрудни категорията взаимоотношения. Протестира: „Аз съм си аз. Ти си си ти. Как тогава ще имам нещо от тебе. Взаимно казваш, че е и мое, и твое. Няма такова нещо. Твое е, докато не си ми го дала. После е мое.“ Опитвам се да и обясня, че отношението не е физически предмет. Тя се залива от смях и отсъжда: „Значи го няма.“

Айша казва големи истини с прости думи. Питам я какво е тревога. Тя се замисля: „Това дете ти се плаче, нали? Ами то е едно такова нещице, което ти хапе душата. не я изяжда. Само хапе, хапе и пак хапе.“ Продължавам разпита си: „А кое изяжда душата?“ Тя ме поглежда дяволито: „Зная го. И ти го знаеш. то е, когато си го залюбила, а той хич не те има за нещо. Е, това е то, дете яде и изяжда душата докрай.“ Питам я за любовта: „Но да не ми се смееш - ме предупреждава - то е като да си на една въртележка! Ама дете се вдига високо. Хем те е страх, хем не ти се слиза, защото си сякаш с крила и летиш ли, летиш! Може да бъде и за лодка. Двамата сте в нея, а все те е страх да не се обърне. Защото може да не ти подаде ръка. Тогава мъката ще те удави.“ Натъжи се. Сякаш преживяваше нещастната любов. „Още ли ще ме питаш?“ „Страхувам се да не те натъжа още повече.“ Успокоява ме и предупреждава: „За смъртта май искаш да ти кажа. Без нея не може. Тя идва, за да смени живота. Така си е открай време. да се родиш, значи да дойдеш на земята. Да умреш - да си отидеш от земята. Защото тя и земята се пречиства.“

Айша, Айша, сестрице моя. Казваше, че не си учена, а ни дари с житейски мъдрости.

Благодая ти и те обичам, Айша!

Цветана А. Петрова

Ода за циганина

Когато циганското сърце боли, когато му е тежко, той усилва касетофона си докрай, пее, пие и се смее. Не го интересува, че в момента няма пукнат лев в джоба, че дрехата на гърба му е единствената. Циганинът и циганката танцуват, омаяни от ритмите на тежкия цигански кючек, отнесли мисълта си там някъде далече, може би там, където биха били щастливи. Полетът на циганската душа е като при птиците - свободата никой не може да му отнеме. Нито времето, нито хората, нито идващите или заминаващи политически системи. Циганинът май единствен се чувства свободен в собствената си родина, нищо, че живее ден за ден. Важното е, че е свободен да мисли и да прави каквото душа му поиска. Точно за-

това той най-бързо реагира на всяка икономическа криза, смазваща другите му български събратя. Той рискува - или губи, или печели. Животът му е дотолкова ценен, доколкото може да вземе максималното удоволствие от него.

Циганското дете е дете със самочувствие. Но не градено на основа на парите и охолството, а от борбата за оцеляване и утвърждаване като значима личност. При циганите няма завист към ближния, което ги отличава от основната българска маса. Потъпкван от системи, житейски несгоди, от обиди, циганинът върви напук на всичко с гордо вдигната глава. Погледът му е вперен напред към бъдещето. Миналото си е минало за него. Бъдещият му път, наравно със

запазената душевна чистота, е неговото оцеляване като самобитност и развитие.

Колко от нас, българите, са запазили детското в себе си? Овълчихме се. А циганинът все още като дете танцува, весели се и продължава напред. По детски усмихнат се бори с житейските несполуки.

И така, братя, успех ви желае една българска майка, докоснала се до вашата душа, до вашето добро сърце. Смахът, веселието, усмивките във вашите очи са оръжията в борбата за вашето оцеляване като личности, като род, като общност, които винаги са оцелявали през бурите на времето.

Димитринка Павлова, така наречената българка, но с циганско светоусещане.